

УДК 721.011

Тимошенко М.М.³², к. арх. с.н.с.
доц. кафедри архітектури
Бібер С.Г., ст. викл. кафедри
архітектури

**СУЧАСНІ КОНЦЕПТИ ПІДГОТОВКИ АРХІТЕКТОРІВ ТА
ДИЗАЙНЕРІВ МІСЬКОГО СКРЕДОВИЩА
У ФРАНЦІЇ**

Анотація. Стаття присвячена аналізу та доцільності впровадження в Україні сучасного передового досвіду підготовки в спеціалізованих державних ВУЗах Франції фахівців з архітектури і дизайну міського середовища

Ключові слова. Проблеми сучасної архітектурної освіти в Україні, концепти, методологія сучасної архітектурної освіти в Франції.

Наприкінці ХХ і початку ХХІ ст. досить чітко сформулювався новий погляд на архітектуру як на мистецтво архітектурного дизайну – наступного етапу розвитку планетної цивілізації. Сучасна архітектура розглядається як об'єднуюча площина між двома «сходами або двома оболонками» – місто і ландшафтний простір (2). Тільки детально вивчивши форму і соціальну суть міста, розуміючи і відчуваючи ландшафт, можна створити раціональну конфігурацію перспектив, простору, середовища і створити високохудожнє еколого-комфортне урбанізоване середовище

За останні століття сучасне міста не тільки значно вирости, збільшилися порівнюючи з традиційними масштабами архітектури, але стали умовними кордони, межі між урбанізованим і прилеглим, оточуючим простором. Виникло досить стале поняття – міське середовище. Саме це

³² © Тимошенко М.М., Бібер С.Г.

спонукає не тільки но-новому осмислити сучасний урбанізм, але і підготувати майбутнє покоління спеціалістів – архітекторів і міських дизайнерів до праці в нових умовах, коли їхня творчість буде завдяки планетарній, завдяки дігитальності, глобалізованій суті наукової і творчої думки, знаходитиме втілення по всій планеті. Саме ці надзвичайні обставини спонукають до створення і впровадження нових концептів в галузі архітектурно-дизайнерської освіти у всіх країнах світу.

Основною проблемою сучасної архітектурної освіти є відсутність концептуальності: ситуативне, короткотермінове планування впровадження нових форм і методик освіти, що призводить до невизначеності перспектив її розвитку, звуження творчої, креативної ініціативи як студентів, так і викладачів. В сучасному українському суспільстві важливість вищої освіти дуже істотна, а загальна тривалість освіти повинна бути безперервна, мати прогностичний випереджуючий характер.

Ознайомлення в новими концептами архітектурної освіти в різних державах може надати можливість підняти рівень архітектурної і дизайнерської освіти в Україні, втілити сучасні концепти.

На наш погляд, найбільш історично і ментально наближеними до України є сучасні тенденції в сфері архітектурної освіти Франції, з якими можна ознайомитися на прикладі державного вищого закладу – Paris – Malaquais.

Національна школа архітектури Paris-Malaquais – ENSAPM, створена в 2001 на базі всесвітньо відомої Ecole Nationale Superieure des Beaux Arts, як один державних архітектурних вищих учбових закладів Міністерства

культури та масових комунікацій. В цьому ВУЗ-і готують фахівців з фаху архітектури і культури всіх рівнів. Дванадцять років по тому школа була створена на підставі новітнього концепту науково – педагогічної діяльності – взаємопроникнення в єдиному навчальному закладі архітектурної та дизайнерської освіти.

Цей навчальний заклад пропонує вивчення широкого спектру дисциплін з культури і архітектури, безпосередньо пов'язаних з науково-дослідницькою роботою в наукових підрозділах, з проектуванням різноманітних будівель та споруд, транспортних артерій, регіональним плануванням, реконструкцію населених міст і агломерацій, а також з дизайном міського середовища і окремих громадських будинків, створенням та реабілітацією парків, рекреаційних зон, акваторій.

Навчальна програма побудована таким чином, щоб здійснювалася інтеграція викладання архітектури з проведенням дослідницької роботи на базі безперервної освіти. Метою навчання є, як відомо, підготовка кваліфікованих і широко освічених фахівців здатних адекватно реагувати на різні, досить швидкоплинні аспекти соціального попиту, а також прогнозування ситуацій різної архітектурної і урбаністської етимології.

На наш погляд, надзвичайно позитивною характеристикою новітньої методології і організації архітектурної освітянської роботи в Франції є динамізм, надання можливостей для перерви і поновлення навчання, урахування модулів, кредитів з дисциплін, які вивчалися не тільки в інших навчальних закладах Франції, а і за кордоном, навіть не в державах Євросоюзу. Дуже значна увага приділяється об'єднанню студентського середовища,

створенню мотивації до самостійної творчої праці кожного студента. Досить новим для українського досвіду є широке і прозоре впровадження принципу – «студент входить як господар», підключаючись до різних навчальних і наукових програм і величезної кількості дисциплін-«опцій».(3) Опціями називають дисципліни, котрі входять до навчального плану, але студент самостійно вибирає з переліку для вивчення за бажанням. Це надає можливість одержати додаткові кредити. Опанування навчальним планом проводиться на безлічі семінарів, конференцій, дебатів між різними людьми, дуже часті суте протилежними соціальними, релігійними і політичними доктринами, з метою не лише набуття професіоналізму, а й виховання толерантності при плюралізмі поглядів.

Мета концепту полягає в формуванні у студента, як у майбутнього архітектора критичного, незалежного, креативного мислення паралельно з набуттям, засвоюванням професійних навичок .

З метою скорочення терміну провадження результатів наукових досліджень, теоретичних знань в практику, в професійну компетентності випускників архітектурні державні і приватні архітектурні заклади Франції охоче експериментують з новими формами організації навчання. Для України такий досвід є дуже цінним тому, що саме в сфері архітектурної освіти дистанційна, інтенсивна, синхронна, послідовна форми освіти тільки починають впроваджуватися. Експерименти, що були здійснені за минулі дванадцять років в ENSAPM, стосувалися не тільки учбового архітектурного проектування, *яке є основою навчального процесу*, а й занять з живопису, рисунку, дизайну

громадських споруд, міського середовища і благоустрою, натурних обстежень і вимірів, фотофіксації, декоративного і функціонального освітлення, дендрологічних спостережень, наукових досліджень.

В ХХІ ст. досить новим для Франції і достатньо сталим для України є проведення суто наукових досліджень з архітектури і містобудування (урбанізму), націлених на обґрунтування, удосконалення, визначення меж архітектурно-дизайнерської галузі світової культури, внесення в тезаурус понять і термінів, взятих з філософських, гуманітарних, природничих наук, мистецтв, інформаційних технологій.

Соціальні і культурні аспекти викладання архітектури як одного з найдавніших синтезуючих видів мистецтв, спираються, як на історію і історіографію архітектури, так і на науки з теоретичними і доктринальними формулюваннями. При цьому студентам розкривається і обґрунтовується художній аспект архітектури як центра ендосмос всіх видів образотворчого мистецтв. Дуже важливо, що до навчального плану включені дисципліни з художніх видів мистецтв – рисунок, акварельний живопис, з історії – історія цивілізацій, історія і теорія архітектури, з технічних наук – геометрія, статика, опір матеріалів, будівельні конструкції, будівельні матеріали, макетування, моделювання, з гуманітарних наук – англійська та ін. мови, право, соціологія, екологія, дігiтальних наук – архітектурної інформатики, медіа програмування,

Сучасна архітектура та дизайн урбанізованого середовища залежні від запиту суспільства, як до об'ємів, пропорцій, форм урбанізації, глобалізації потреб, так і до

умов і естетики життя, що особливо важливо в наш час з урахуванням національних, релігійних, культурних традицій. Спираючись на загальні гуманітарні тези, у студентів під час навчання формуються навички, методи і форми дуже чутливого ставлення до вимог сучасного бізнесу, до диверсифікації вимог замовника, які відображаються на практичній праці архітектора на тлі дуже жорстокої і сталої конкуренції при майже повній непрозорості професійної архітектурної інформації.

Навчальний процес побудовано таким чином, щоб забезпечити достатньо високу професійну підготовку випускників ВУЗів, як майбутніх викладачів середніх учбових закладів, приватних художніх шкіл, працівників архітектурних і дизайнерських бюро, консультантів в торговельних-будівельних фірмах, в ріелторських конторах і адміністративних установах. Це дуже важливо для оцінки перспективності професії архітектора як шляху, який може призвести людину до праці в галузі дизайну інтер'єру, екстер'єру, благоустрою ландшафту, як і урбанізованого, так і регіонального масштабу, паркового будівництва, навіть сценографії і мультимедійних систем. Новітній сучасний концепт організації навчального процесу складається з того, що поряд з обов'язковими дисциплінами існують дисципліни за вибором з метою сформулювати у студента мотивацію навчання, створити впевненість у виборі професії.

Однією з основних проблем вітчизняного досвіду навчання в творчих ВУЗах України є відсутність сталої мотивації в надбанні професійних знань, відсутність стратегії подальшої професійної діяльності. Тому одним самих головних завдань української архітектурної освіти є

створення сталої мотивації в надбанні знань, а не отримання диплому.

Завдяки досить широкій навчальній програмі головний державний архітектурний заклад Франції (ENSAPM) готує фахівців, які здатні будуть реагувати на різні аспекти соціального попиту. Відомо, що для цього треба розвивати знання з архітектури і навколишнього простору, вивчати історію і теорію, інформаційні технології, будівництво, фізику і дизайн. Актуальність сучасного концептуального підходу складається з того, що з метою заохочування студентів навчання ведеться з включенням окремих розділів філософії, соціології, історіографії, філології, сценографії і навіть хореографії.

В Національному французькому архітектурному інституті (школі), як і в українських ВУЗ-ах, працює три науково-дослідні підрозділи (лабораторії): «Архітектура, культура, соціологія», «Геометрія, структури в архітектурі», «САПР, ландшафт, садово-паркове будівництво, оточуючий простір». Студенти обов'язково займаються науковими дослідженнями починаючи з першого року навчання. Цей досвід для нас дуже цікавий, тому що замовниками такого типу досліджень у Франції стають окремі фірми, мерії, парки, медіа установи Інститут навчає студентів не тільки виконувати замовлені дослідницькі роботи, але й вимагає за період навчання знайти відвідне замовлення, заключити договір. Тільки при виконанні роботи в договірний термін він одержує кредити.

Навчання ведеться за наступною двоетапною системою, досить широко відомою в дореволюційній Україні – в Києві,

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1 (11) 2014

Одесі, Львові – коли готували спеціалістів-архітекторів, архітекторів-художників різного рівня(4).

Французький досвід можна коротко описати наступним чином:

Перший етап – одержання ЛЦЕНЗІЇ, складається з 6 семестрів, після закінчення котрих студент одержує диплом архітектора першого рівня, котрий має ліцензію. Вартість навчання біля 500 євро за рік з наданням пільг однакова.

За перший рік студент розробляє генплан населеного пункту на 30000 мешканців; за другий рік – житловий будинок з досить детальним опрацюванням металевих конструкцій і проект об'єкта житлової забудови; за третій рік – проект міського середовища і дипломний проект генерального плану міста з перспективою розвитку на 50 років.

Наступний етап освіти – за два роки студент може одержати диплом МАГІСТРА. За цей час він продовжує заняття з архітектурного проектування, самостійно вибирає тематику проектів: школа, дитячий садок, аква-комплекс, транспортний вузол, театр тощо. Цикл занять складається приблизно з 24 дисциплін з одержанням 60 кредитів щорічно. У випадку, коли студент не зміг одержати відповідну кількість кредитів, йому пропонується пройти повторний курс.

За три роки додаткового навчання можна написати дисертаційну роботу і одержати диплом ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ за фахами: «Місто», «Транспорт», «Територія». В окремих випадках, диплом доктора філософії можна одержати, якщо надати документи, які б підтверджували особистий визначний вклад в практику архітектурного

проектування при підтримці та схваленні керівника, і здачі іспитів за відповідними програмами.

Навчання на всіх рівнях ведеться відповідно до 5 форм: *лекції* – для всієї групи; *самостійне засвоєння матеріалів* підручників, методичного інформаційного матеріалу; *семінари* – викладач роз'яснює матеріал, а потім ведеться обговорення; *проектування* – студенти розробляють схему, ескіз, проект, презентаційний макет і дігитальний друкований планшет, котрі оцінює журі; *стажування* – отримання професійних навичок під час роботи у відповідних бюро, медіа центрах, навчальних закладах.

Дуже цікавим для України є досвід так званого «змінного навчання». Навчання ведеться 34 тижні поспіль: період -15 тижнів – щотижневі заняття з теорії, історії архітектури, проектування, рисунку, інформатики. Після одержання кредитів по окремим модулям, наступає період -2 тижні – «інсенсив». По 12 годин в день ведуться заняття з фотографії, живопису, макетування, інформатики. Після цього студент виконує три роботи по двом дисциплінам – «навчання працівників» і «практика проектування». Навчання може вестися поза межами ВУЗу. Диплом такого рівня дозволяє контролювати одержання ліцензій, брати на себе відповідальність як юридичної особи за виконання проектних робіт і їх впровадження. Навчання може перериватись, багаторазово поновлюючись.

Дуже перспективною для молодого покоління архітекторів і дизайнерів є форма навчання закордонних студентів по обміну з французами і з подовженням навчання у Франції з урахуванням кредитів, які були одержані в ВУЗі

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1 (11) 2014

іншої держави по окремим дисциплінам, проектам, екзаменам і залікам.

Таким чином, досить поверхнево розглянувши основні концепти сучасної освіти в сфері міського середовища на прикладі вищої державної французької архітектурної школи ENSAPM, з метою покращення освіти в Україні, можна зробити наступні висновки. По-перше, слід відмітити, що Болонська система, що застосовується в Україні, сформована на базі Сарбонського університету і Університету Beaux-Arts, впроваджувалася ще з дореволюційного періоду в Києві, в Одесі, в Харкові, Львові і тому слід детально вивчати в впроваджувати сучасний французький досвід підготовки архітекторів та дизайнерів міського середовища в ВУЗах України. По-друге, щоб підняти рівень мотивації навчання за цим фахом, на наш погляд, доцільно значно збільшити перелік дисциплін, які не тільки є обов'язковими, а і можуть бути обрані студентами за їх бажанням, але входять до кредитного об'єму: фотографія, декоративне освітлення, дендрологія, ґрунтознавство, медіо-сценографія. По-третє, досить стала система очної освіти в архітектурних ВУЗ-ах потребує змін, доповнення, моделювання з метою відповідності запитами часу і суспільства. Слід експериментально впроваджувати різні форми навчання: інтенсивне, дистанційне, обмінне. Критичний стан освіти в Україні вимагає детального вивчення і впровадження сучасних досягнень в цій найважливішій галузі освіти – в архітектурі міського середовища.

Використані джерела

1. Нормативно-правова база організації навчального процесу в університеті. Міністерство освіти і науки України. К., НАУ, 96с.

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1 (11) 2014

2. Вернадский В. И.\ Научная мысль как планетное явление М. Наука, 1991 г с.125;279с.
3. Beaux – Arts de Paris Гecole nationale superieure Ministere de la Culture et de la Communication.P. 2013, 208 p
4. Яковенко Н. Нарис історії України,К. Критика, 2006 с 467,582с.

Аннотация. Стаття посвящена аналізу и целесообразности внедрения в Украине современного передового опыта подготовки в специализированных государственных ВУЗах Франции специалистов по архитектуре и дизайну городской среды.

Ключевые слова. Проблемы современной архитектурного образования в Украине, концепты, методология современной архитектурного образования во Франции.

Annotation. This article is meant to bring to Ukraine the best practices and experience of the modern French educational system. It concerns specifically the domain of architecture & design and the usefulness of implementation of the approach mentioned above in Ukraine today.

Keywords. Problems of modern architectural education in Ukraine, concepts, methodology of modern architectural education in France.

Стаття надійшла до редакції у листопаді 2013р.

УДК :728.03

Мринська Н. О.³³
м. Київ, Україна

ВОСЬМИКУТНЕ ЖИТЛО НАРОДІВ СВІТУ

Анотація. В статті розглянуті типи восьмикутного житлового простору. Визначені конструктивні особливості формування створення восьмикутних споруд. Досліджені різні типи матеріалів, які використовувались для будівництва восьмикутного житла різних народів світу.

Ключові слова. Житловий простір, автентичність, утилітарність, досвід.

³³ © Мринська Н.О.